

УДК: 336.144

DOI 10.33244/2617-5940.1-2.2020.208-221

Ліснічук О.А., Березан М.В.

ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПОТОЧНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті визначено поняття фінансового планування, його сутність та значимість для підприємства. Розкриті основні теоретичні питання щодо сучасних підходів до процесу планування, функціонуючих методів планування та головних рис систематичного формування і складання планів для майбутньої діяльності підприємства. Проаналізовано систематизований зв'язок складових планування, його структурних елементів, що забезпечують високий рівень результативності фінансових показників. Виділили функціональні завдання фінансового планування та засоби їх реалізації. В статті узагальнено напрями удосконалення фінансового планування та їх фактори, які можуть позитивно позначитися на діяльності промислового підприємства.

Ключові слова: *фінансове планування, фінансовий план, діяльність підприємств, методи планування.*

Ліснічук О.А., Березан М.В.

ОСНОВНЫЕ СОСТАВЛЯЮЩИЕ ТЕКУЩЕГО ФИНАНСОВОГО ПЛАНИРОВАНИЯ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье определено понятие финансового планирования, его сущность и значимость для предприятия. Раскрыты основные теоретические вопросы относительно современных подходов к процессу планирования, функционирующих методов планирования и главных черт систематического формирования и составления планов для будущей деятельности предприятия. Проанализирована систематизированная связь составляющих планирования, его структурных элементов, которые

обеспечивают высокий уровень результативности финансовых показателей. Выделили функциональные задачи финансового планирования и средства их реализации. В статье обобщены направления совершенствования финансового планирования и их факторы, которые могут положительно сказаться на деятельности промышленного предприятия.

Ключевые слова: финансовое планирование, финансовый план, деятельность предприятий, методы планирования.

Lisnichuk O.A., Berezan M.V.

THE MAIN COMPONENTS OF CURRENTLY FINANCIAL PLANNING AT ENTERPRISE

The article defines the concept of financial planning, its essence and significance for the enterprise. The main theoretical questions regarding modern approaches to the planning process, functioning planning methods and main features of systematic formation and preparation of plans for future activities of the enterprise are revealed. A systematic link between the components of planning and its structural element, which ensure a high level of financial performance, was analyzed. They allocated functional tasks of financial planning and means of their realization. The article summarizes the directions of improving financial planning and their factors that can positively affect the activities of an industrial enterprise.

Keywords: financial planning, financial plan, enterprise's activity, planning methods.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин посприяло власному розвитку діяльності підприємств. Одним із головних допоміжних факторів для дієвого розвитку підприємств стало саме фінансове планування. Воно є не тільки детальним планом дій, але й допоміжним у знаходженні помилок, введення певних змін, розрахунків та порівняння фінансових показників та відслідковуванням за майбутнім динамічним функціонуванням підприємства. Планування є невід'ємною частиною управління та дає змогу

з'єднати всі структурні ланки підприємства в цілу виробничу систему та забезпечити її подальший розвиток згідно поставлених цілей. На даний момент саме планування постає важливою складовою в розвитку підприємства. Відповідно проводячи планування з'являється можливість знайти та визначити витрати виробництва, з'ясувати впливові фактори, які можуть спричиняти відповідні зміни стосовно зменшення всього обсягу витрат та подальшого його прогнозування, що відобразиться певним чином на фінансових результатах діяльності діючого підприємства. Поточне планування на підприємстві розкривається як цілеспрямована інтелектуальна діяльність, яка тримає на меті визначення та в подальшому досягнення цілей, завдань функціонуючого підприємства, а також шляхів і методів, які направлені на отримання позитивного результату. Таким чином, вплив фінансових показників мають високий вплив на фінансову стійкість та рівновагу діяльності підприємства, а це залежить від дієвої системи фінансового планування, яка вимагає зосередження уваги на теоретичних аспектах та практичних проблемах для побудови ефективної системи у контексті сучасних тенденцій фінансового розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Значний вклад в розкриття поняття «фінансове планування», його функціонування та вплив на діяльність підприємства внесли такі вчені-науковці, як: Ставерська Т., Андрющенко І., Петров В., Єпіфанова І., Джеджула В. Їх роботи включають загальнотеоретичні аспекти дослідження, тому перш за все необхідно зробити систематизацію існуючих досліджень процесу планування, визначити його сутність, призначення, і як відповідно треба провести удосконалення процесів щодо підвищення ефективності роботи підприємств і як внаслідок зросту його результативності.

Мета статті. Метою дослідження є розкриття основних прогресивних тенденцій, які визначають повні процеси планування на сучасному підприємстві, що в свою чергу, формують рекомендаційні поради щодо

удосконалення процесу поточного планування на підприємстві, беруть за основу обґрунтовані теоретичні та практичні аспекти стосовно обраного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Фінансове планування посідає одне з провідних місць у системі управління діяльністю будь-якого підприємства, адже саме воно може забезпечити його фінансовими ресурсами, що з часом підвищать прибутковість, спрогнозує стабільний розвиток та знизить ризик його існування.

Фінансове планування – це планування процесів формування, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів. [1, с.26]. Фінансове планування виступає невід'ємною складовою внутрішніх управлінських процесів на підприємстві, що дає змогу визначити способи, які забезпечать ефективне функціонування підприємства в перспективі та адаптують до мінливих умов зовнішнього середовища.

Основними завданнями поточного фінансового планування на підприємстві є: забезпечення стабільної інвестиційної та виробничої діяльності необхідними ресурсами фінансового спрямування; установа раціональності в процесі фінансових відносин із господарюючими суб'єктами; раціональне визначення шляхів та ефективний розподіл щодо вкладення капіталу, об'єктивна оцінка його використання; знаходження та мобілізація резервів щодо збільшення прибутку за рахунок планового використання матеріальних, грошових та трудових ресурсів.

Управлінський підхід, у рамках якого фінансове планування є головною частиною саме функціонуючого підрозділу в плануванні, не зовсім в повному обсязі розкриває всі завдання і функції того чи іншого підприємства. Пояснення цього можна знайти в сучасних умовах, що викликають необхідність у забезпеченні адаптивного процесу в ході дії фінансового планування щодо змін у навколишньому середовищі, це стосується: проведення моніторингу функціонуючих та адаптивних галузей і результативності діяльності підприємств, порівняння, коригування та зміна

планів, контроль за виконанням звітів. Тому на даний час фінансове планування в цілому має відобразитися як одна з найважливіших складових частин у фінансовому аналізі підприємства.

Кожен розвиток спричиняє систематичне поширення нових понять, а саме щорічне удосконалення рівня розвитку, введення нових змін, які надають системі більш удосконалений рівень, що й стало підґрунтям сучасних підходів щодо процесів планування (рис. 1).

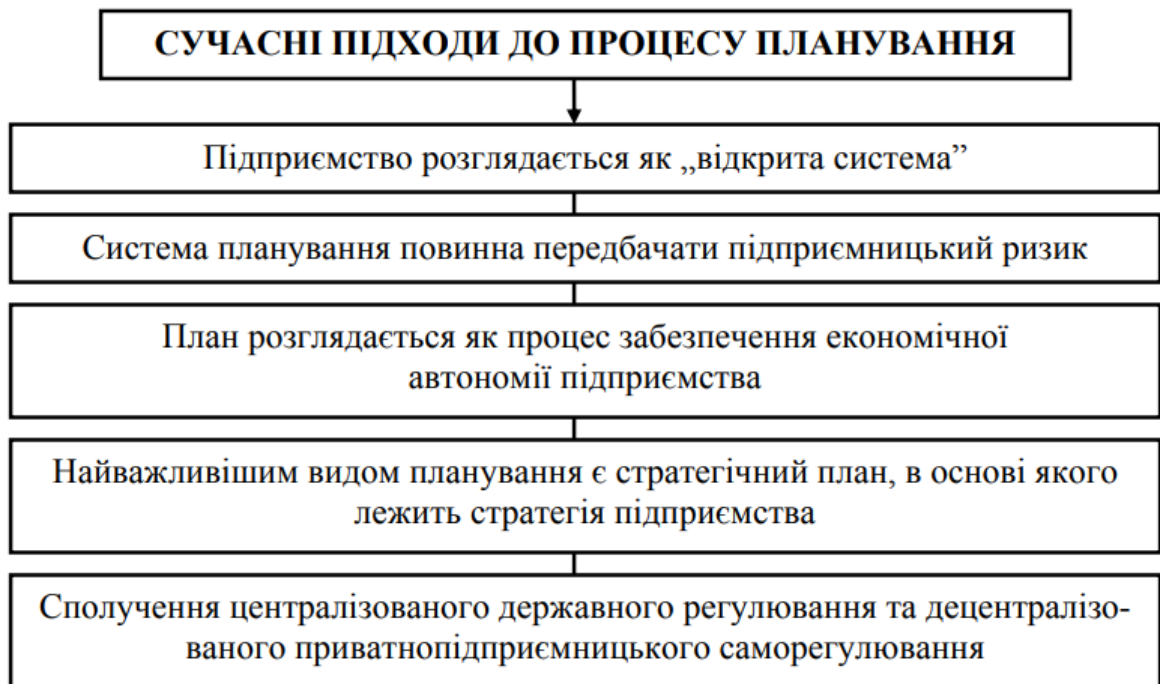

Рис. 1. Новітні підходи щодо процесу планування

Джерело: [2, с. 7].

На сьогодні планування постає важливою функцією для розвитку підприємства. Планування дає можливість пошуку зниження витрат на виробництво, а у подальшому з'ясування впливових факторів, які можуть спричинити зміни щодо зменшення всього обсягу витрат та прогнозування фінансового результату в діяльності підприємства.

А саме поточне планування на підприємстві є цілеспрямованою інтелектуальною діяльністю осіб, які тримають на меті допомогти визначити та в подальшому досягти цілі, завдання функціонуючого підприємства, а також знайти методи і шляхи, які направлені на допомогу отримання

потрібного результату. Також планування має особливу роль - передбачення завчасного ухвалення рішення про дії, що будуть спрямовані та проєктовані задля досягнення бажаних майбутніх результатів. Планування є саме тією точкою опори підприємства, щоб можна було ціленаправлено прагнути до більшої його результативності [2, с.7]. Реалізація поставленого плану заходів, дій та критеріїв, відносно яким буде виконуватися планування діяльності підприємства відбувається у процесі обґрунтування наукової діяльності організації виробництва.

До основних принципів фінансового планування належать [3, с. 13]:

- наукова обґрунтованість;
- комплексність;
- системність;
- соціальна орієнтованість;
- оптимальність;
- визначення провідних ланок і напрямів;
- взаємозв'язок поточних і перспективних планів;
- координація й узгодженість планів.

Практика господарювання свідчить, що фінансове планування створює для підприємств України важливі переваги:

1) з точки зору витрат:

- забезпечує економний підхід до використання всіх типів ресурсів;
- забезпечує контроль витрат залежно від конкретної цілі;
- дає змогу зменшити витрати за рахунок децентралізації рішень;
- орієнтує керівництво на організацію ефективної роботи фінансових і бухгалтерських підрозділів у напрямку пошуку й використання всіх видів резервів.

2) з точки зору управління фінансами:

- дає змогу прогнозувати надходження й використання грошей;
- дає змогу заздалегідь визначити забезпечення фінансування;
- підвищує імідж підприємства перед фінансовими організаціями.

3) з точки зору комерційної діяльності:

- зміст планування змушує підприємство вивчати та прогнозувати місце продукції підприємства на ринках;

- дає змогу формулювати й виконувати дії, які поліпшують стан підприємства загалом.

4) з точки зору планово-аналітичної діяльності:

- змушує детально аналізувати всі сторони діяльності підприємства;

- є засобом кількісної оцінки досягнення цілей підприємства;

- є засобом виявлення відхилень в діяльності, пов'язаній з виконанням планів.

5) з погляду загального керівництва:

- чітко визначає місце, важливість і вартість кожної структурної ланки;

- забезпечує координацію діяльності всіх підрозділів, спрямованої на досягнення кінцевих результатів;

- створює умови для децентралізації відповідальності;

- підвищує гнучкість за рахунок розподілу обов'язків.

6) з точки зору організації контролю:

- створює підстави для контролю за грошовими ресурсами та інвестиціями;

- дає змогу контролювати рентабельність (у широкому розумінні).

7) підвищує загальну ефективність діяльності підприємства. Варто зазначити, що позитивні риси фінансового планування

Планування – систематичне та послідовне формування майбутнього стану підприємства, що охоплює процес складання й прийняття планів. Його змістовність виявляється у зростанні ефективної діяльності підприємства на основі:

1) цільової орієнтації й координації всіх дій на підприємстві;

2) знаходження ризиків й зниження їх рівня на підприємстві;

3) спрощення процесів;

4) підвищення гнучкості системи й пристосованості до циклічних змін.

Процес планування та його технологія зв'язані із виконанням основних методами планування, які зазначені в рис. 2.

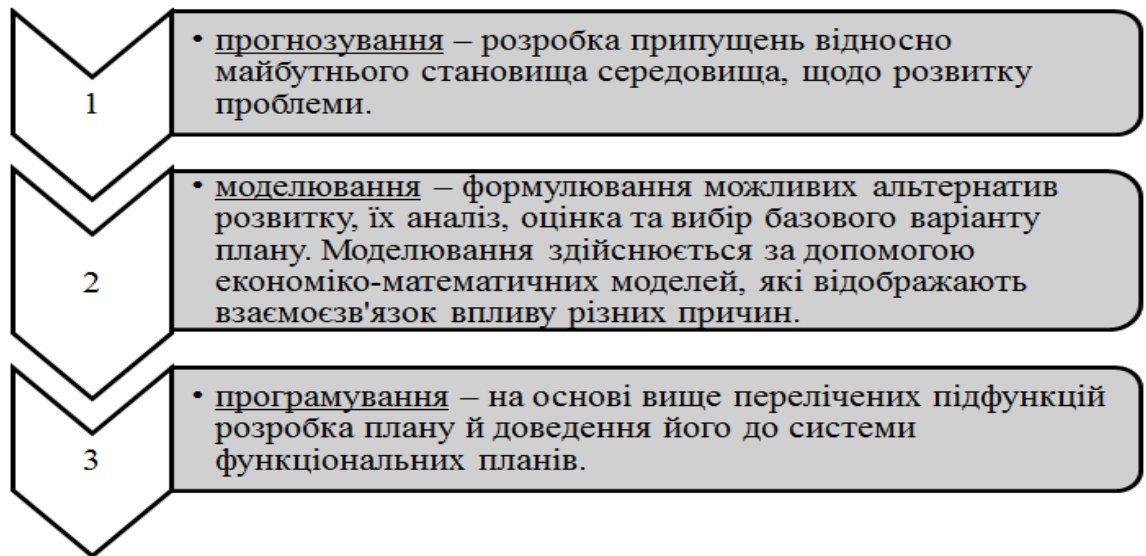

Рис. 2. Функціонуючі методи планування

Джерело: складено автором на основі [4, с. 9].

Фінансове планування впливає на стан підприємства в цілому. Це залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому для досягнення стрімкого фінансового розвитку в майбутньому, порівнюють фінансові показники минулих років і, на основі отриманих даних розробляють фінансовий план подальших дій, де враховані та оброблені помилки минулого та налаштовані на зміну та вирішення старих негараздів. Тому важливим є ефективність системи проведення аналізу фінансового стану, яка можлива лише за наявності відповідного забезпечення. Під яким потрібно розуміти таку ресурсну базу, яка буде достатньою для реалізації мети проведення аналізу, а саме здійснюється застосування інформаційного, методичного, матеріального, технічного та кадрового забезпечення. Досить важливу роль відіграє саме інформаційне забезпечення, адже воно поєднує різні елементи управлінські елементи в загальну систему. Щодо інформаційного та методичного забезпечення існує взаємозв'язок внаслідок встановлення мети здійснення

аналізу – це надання управлінській сукупності інформації щодо фінансового стану підприємства та можливі пропозиції щодо його подальшого розвитку або усунення існуючих проблем [5, с.31].

Поняття фінансової стійкості є значно ширшим за традиційні фінансові категорії, такі як, «кредитоспроможність», «рентабельність», «платоспроможність» та інші, адже поєднує у собі всебічну оцінку фінансових результатів підприємства [6, с. 27].

Таким чином, під час визначення фінансової стійкості пропонується враховувати таке: – фінансову стійкість слід розглядати з погляду збалансованості активів і пасивів, тобто відповідності активів джерелами фінансування; – фінансова стійкість взаємопов'язана з платоспроможністю, що передбачає достатність грошових коштів для виконання зобов'язань організації не тільки за величиною, а й за термінами; – визначення фінансової стійкості повинно слугувати основою для розробки способів її оцінки та прогнозування.

В управлінні, за ринковою економікою, плануванню приділяється значна увага, так як план – це якісно оформлене та розроблене управлінське рішення. Планування забезпечує максимальну взаємодію різних видів ресурсів у межах обраного об'єкту управління, й встановлює оптимальні пропорції та темпи зростання.

Саме підсумковим результатом процесу поточного планування є план, він репрезентує собою взаємозалежну систему, яка об'єднана загальною метою чітких завдань, що забезпечують реалізацію цілей в системі виробництва. Якість та важливість планів підприємства залежить від багатьох характерних факторів, які, в свою чергу, доказують складність вибору найоптимальнішого напрямку у розвитку внутрішнього планування на підприємстві, особливо в умовах нестабільності факторів зовнішнього середовища. Для введення в експлуатацію модернізованих технологій планування на вітчизняних підприємствах необхідно створити деякі умови, а саме однією з головних умов стає зміна організаційної структури управління,

після неї йде підвищення кваліфікації працівників планового відділу й оснащення новими технологіями – комп'ютеризувати виробництво та управління задля полегшення роботи працівникам.

Фінансовий план підприємства містить інформацію щодо фактичних показників минулого року, планових і прогнозних показників поточного року, запланованих показників на плановий рік, а також інформацію згідно зі стратегічним планом розвитку підприємства. До проекту фінансового плану підприємства додається пояснювальна записка, що включає результати аналізу його фінансово-господарської діяльності за попередній рік, а також показники господарської діяльності та розвитку підприємства в поточному році та на плановий рік. До зведених основних фінансових показників виконання фінансових планів підприємств додаються перелік підприємств, що належать до сфери управління суб'єкта управління, пояснювальна записка та довідка щодо загальної кількості підприємств, кількості підприємств, яким було затверджено фінансові плани та які звітували про виконання фінансових планів, зокрема й щодо кількості прибуткових і збиткових підприємств.

Загальновідомо, що на початку переходу до ринку більшість вітчизняних підприємств не складала фінансові плани, адже в умовах нестабільності, невизначеності та неспівставності даних важко було досягнути достовірності розрахунків, особливо на тривалу перспективу. За сучасних умов значимість та необхідність складання бізнес-планів є актуальною. Практичний досвід бізнес-планування характеризується швидким переходом від довільної структури бізнес-плану до стандартизованої її форми, яка відповідає міжнародним стандартам та інтересам інвесторів [7, с. 297].

У широкому розумінні процес фінансового планування в максимальній мірі передбачає всебічне вивчення дійсності, тенденцій та закономірностей розвитку об'єкту планування та середовища його діяльності щодо формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. «Найбільш

загальною науковою основою планування є середовище його діяльності та система об'єктивних економічних законів і, в першу чергу, закону попиту та пропонування. У фінансовому плані підприємства повинні бути реалізовані вимоги цих законів та враховані об'єктивні результати макро- та мікроекономічного аналізу стану та тенденції розвитку умов господарювання» [8, с. 55].

В мету планування входять такі складові як розробка і побудова системи планів для підприємства, які спрямовуються на задоволення та збільшення попиту споживачів та отримання стабільного і достатнього прибутку від результатів після його виробничо-господарської діяльності протягом певного тривалого часу.

Мета поточного фінансового планування формується на основі вибраних критеріїв, що реалізують фінансові рішення, які, в свою чергу, спрямовані на підвищення ефективності роботи підприємства, а саме це стосується максимізації продажів, збільшення прибутку, що належить до власності підприємства. Проводячи аналіз, по більшій мірі науковому діапазоні літератур, можна розкрити сутність мети планування та представити як це зображено на рис. 3.

Рис. 3. Критерії мети поточного планування

Джерело: складено автором на основі [9, с. 145].

Фінансове планування доцільно здійснюється з урахуванням порівняння минулих змін з сьогодишніми, які цілеспрямовано будуть впливати на покращення діяльності підприємства. Виділяють такі основні впливові фактори, які позитивно позначаються на діяльності підприємства, а саме:

- розробка та проектування ефективних відновлювальних джерел енергії;
- запровадження нових технологій від закордонних акціонерів;
- зростання якості товарів;
- система відбору та зберігання вуглекислого газу;
- зміна стратегії щодо планування діяльності підприємства;
- чіткий контроль за виконанням планів;
- правдиве звітування щодо виконання планів.

Таким чином, плановий обсяг фінансових ресурсів пропонується коригувати на резервний обсяг ресурсів, необхідних для покриття існуючих збитків від кон'юнктурних і структурних змін та відновлення конкурентоспроможності [10, с.281].

Висновки. Багатогранність та неоднозначність наукових підходів щодо розуміння економічної сутності, завдань, принципів та методів фінансового планування засвідчує те, що ця економічна категорія потребує постійного переосмислення і доповнення на теоретичному та науково-методичному рівнях.

Фінансовий план поточної діяльності підприємства відображає загальні обсяги коштів, що надходять і спрямовуються у планованому році з метою забезпечити всі потреби, що стосуються загальної діяльності та розвитку підприємства, вчасне виконання його зобов'язань, також зобов'язання щодо податкової сплати та обов'язкових платежів.

Для успішного виконання фінансового плану на підприємстві потрібно ввести в процес роботи дієвий систематичний контроль, який буде безперервно наглядати за усіма доходами і видатками.

Якщо підприємство має незадовільні загальні результати та негативні показники, запроваджують коригування фінансових планів, його подальше удосконалення та аналізування на фоні вже пройдених фінансових етапів та наявних показників, що дасть змогу підприємству підсумувати пройдені етапи та вийти на шлях до фінансової стійкості.

Список використаних джерел

1. Біла О.Г. Фінансове планування і прогнозування. Львів : Компакт-ЛВ, 2005. 312 с.
2. Петров В. М. Організація виробництва та планування діяльності на підприємствах АПК: навч. посібник / В. М. Петров / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х.: Майдан, 2016. – 362 с.
3. Ставерська Т.О., Андрющенко І.С. Фінансове планування та прогнозування в підприємствах і фінансових установах : навч. посіб. Харків, 2013. 146 с.
4. Грядунова О.В. Планування діяльності підприємства: Опорний конспект лекцій / Н.Г. Грядунова, О.В. Пахлова., І.В. Тісагдіо, А.В. Семенькова – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. - 56 с.
5. Ліснічук О.А., Шпаковська О. Аналіз фінансового стану як ефективний інструмент управління подальшим розвитком підприємства. Економічний аналіз. Збірник наукових праць. Тернопіль 2019. Том 29 № 4. С 28-35
6. Поддєрьогін А. М. Фінансова стійкість підприємств в економіці України : [монографія] / А. М. Поддєрьогін, Л. Ю. Наумова. – К. : КНЕУ, 2011. – 184 с
7. Бедринець М.Д., Сурженко А.В. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навч. посіб. Київ, 2016. 352 с
8. Мазур Д.В. Фінансове планування діяльності підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. 2014. № 6. Т. 1. С. 55–59.
9. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання : [навч. посіб.] / О.О. Терещенко. – К. : КНЕУ, 2012.
10. Сердюков К.Г., Великий Ю.М. Роль фінансового планування та прогнозування у забезпеченні фінансової стійкості підприємства / К.Г.Сердюков, Ю.М.Великий // Економіка і суспільство. – 2017. - №11 – С.277-282

References

1. Bila O.G. (2005) *Finansove planuvannja i proghnozuvannja [Financial planning and forecasting]*. Lviv: Kompakt-LV. [in Ukrainian].

2. Petrov V.M. (2016). *Orhanizatsiya vyrobnytstva ta planuvannya diyal'nosti na pidpryyemstvakh APK [Organization of production and planning of activities at agricultural enterprises]: navch. posib.* Kharkiv. [in Ukrainian].
3. Staverska T.O., Andriushchenko I.S. (2013). *Finansove planuvannya ta prohnozuvannya v pidpryyemstvakh i finansovykh ustanovakh [Financial planning and forecasting in enterprises and financial institutions: curriculum] : navch. posib.* Kharkiv. [in Ukrainian].
4. Gryadunova O.V. (2009). *Planuvannya diyal'nosti pidpryyemstva [Enterprise activity planning]: lecture notes.* Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
5. Lisnichuk O.A., Shpakovs'ka O (2019). Analiz finansovoho stanu yak efektyvnyy instrument upravlinnya podal'shym rozvytkom pidpryyemstva [Analysis of the financial condition as an effective tool for managing the further development of the enterprise] - *Economic analysis*, 29, 28-35 [in Ukrainian].
6. Poddier'ohin, A. M. and Naumova, L. Yu. (2011), Finansova stiykist' pidpryyemstv v ekonomitsi Ukrainy [Financial stability of enterprises in the economy of Ukraine], KNEU, Kyiv, Ukraine.
7. Bedrynets M. D, Surzhenko A.V. (2016). Finansovyy menedzhment u malomu biznesi [Financial management in small business]: navch. posib. Kyiv.[in Ukrainian].
8. Mazur, D.V. (2014), "Financial planning of the enterprise activity", *Bulletin of the Khmelnytsky National University*, vol. 6, pp. 55-59.
9. Tereshchenko O.O. (2012). *Finansova diyal'nist' sub'yektiv hospodaryuvannya [Financial activities of economic entities]*. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].
10. Serdyukov K.G., Veliky Yu.M.(2017). Rol' finansovoho planuvannya ta prohnozuvannya u zabezpechenni finansovoyi stiykosti pidpryyemstva [The role of financial planning and forecasting in ensuring the financial stability of the enterprise]. *Ekonomika i suspil'stvo - Economy and society*, 11, 277-288 [in Ukrainian].

Ліснічук Оксана Андріївна (ORCID ID 0000-0002-2563-0717) – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів імені Л.Л.Тарангул Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).

Березан Марина Валеріївна – здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту фінансів, банківської справи Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).